

Skuteczne strategie komunikacji między gminami, szkołami, nauczycielami i rodzicami – doświadczenia Albanii.

Belisa HAXHIU

Gmina Lushnja, Albania

belisa.haxhiu@yahoo.com

Abstrakt: Niniejsze badanie ma na celu dostarczenie informacji na temat roli szkół, nauczycieli, rodziców i organów publicznych w radzeniu sobie z pandemią lub podobnymi sytuacjami kryzysowymi poprzez przejście na kształcenie zdalne. Artykuł jest napisany w ramach realizacji projektu „Distance & Remote Education to Achieve More”, Erasmus+.

Słowa kluczowe: uczniowie, rodzice, nauczyciele, gmina, edukacja, odległość itp.

1. Wstęp

Pandemia spowodowała wiele problemów w edukacji, dotyczących nie tylko uczniów, ale także nauczycieli, rodziców, placówki oświatowe, instytucje publiczne i wszystkie inne podmioty zaangażowane w proces edukacji. Problemy te były szczególnie dotkliwe u uczniów w młodszym wieku, jednak konsekwencje były znaczące na wszystkich poziomach edukacyjnych, ponieważ była to nowa sytuacja, nie spotykana wcześniej, okres zagrożenia, do którego wszyscy musieli się dostosować, ale brakowało narzędzi, sprzętu, a czasami wiedzy, aby to zrobić. Problem ten był jeszcze większy na terenach wiejskich, gdzie brakowało urządzeń elektronicznych, a czasem nawet łącza internetowego.

Ministerstwo Oświaty, Sportu i Młodzieży nie było przygotowane na taką sytuację, podobnie jak gminy, instytucje publiczne i prywatne, nauczyciele, rodzice i uczniowie. Jednak wszyscy zaangażowani aktorzy procesu edukacyjnego starali się dołożyć wszelkich starań, aby go przezwyciężyć i kontynuować proces nauczania i uczenia się w domu, przed ekranem komputera lub smartfona.

1.1. Informacje ogólne

Albania (Shqipëri lub Shqipëria), oficjalnie Republika Albanii (po albańsku: Republika e Shqipërisë), to kraj w Europie Południowo-Wschodniej. Znajduje się na Morzu Adriatyckim i Jońskim w Morzu Śródziemnym, dzieląc granice lądowe z Czarnogorą, Kosowem, Macedonią Północną i Grecją. Jej stolicą jest Tirana, największe miasto. Na podstawie USTAWY nr 139/2015 „O SAMORZĄDZIE LOKALNYM” (art. 3) misją jednostek samorządu terytorialnego w Republice Albanii jest zapewnienie skutecznego i wydajnego zarządzania na poziomie najbliższym obywatelom a jednostkami samorządu lokalnego w Republice Albanii są gminy i regiony. Gminy są podstawowym szczeblem samorządu terytorialnego (Artykuł 5). W Republice Albanii istnieje obecnie 61 gmin i 12 regionów (qarków). Całkowita populacja to 2.793.592 mieszkańców (styczeń 2022, INSTAT), mieszkających na łącznej powierzchni 28.748 km².

Gmina Lushnja położona jest w południowej części zachodniej Niziny Albanii i liczy 130316 osób (według stanu cywilnego z sierpnia 2022). Jest podzielona na 11 jednostek administracyjnych, z których 10 znajduje się na obszarach wiejskich. Gmina Lushnja ma pod swoją administracją 85 wsi, w których mieszka 63% ludności.

W gminie Lushnja działa 45 placówek oświatowych, w tym: 28 publicznych szkół podstawowych, 6 publicznych szkół średnich, 7 publicznych szkół ponadpodstawowych, 3 szkoły prywatne, 1 szkoła zawodowa. (ZVAP, Lushnje) W obliczu okresu izolacji COVID-19 wszystkie szkoły przeszły na kształcenie zdalne.

1.2 System edukacji w Albanii

System edukacji przeduniwersyteckiej w Albanii obejmuje przedszkola, szkoły i instytucje uzupełniające, publiczne lub prywatne (USTAWA Nr 69/20121).

Etapy systemu edukacji w Albanii obejmują:

- Edukacja przedszkolna (po albańsku: *Arsimi parashkollor*) (dzieci w wieku 0 - 6 lat)
- Edukacja podstawowa (po albańsku: *Arsimi Bazë*) (dzieci w wieku od 6 do 16 lat)
- Ogólnokształcące wykształcenie średnie II stopnia (po albańsku: *Gjimnazet*) (EURYDICE2)

Kształcenie podstawowe dzieli się na:

- a) cykl podstawowy (po albańsku: *Arsimi fillor*) składa się z pięciu klas IV,
- b) gimnazjum (po albańsku: *Arsimi i mesëm i ulët*) składające się z czterech klas VI-IX,
- c) Wykształcenie średnie II stopnia (w języku albańskim: *Arsimi i Mesëm i lartë*)

Instytucje szkolnictwa średniego II stopnia obejmują:

- Szkoły zawodowe (po albańsku: *Shkollat e Mesme Profesionale*) od dwóch do czterech lat.
- Szkoły edukacji zorientowanej (po albańsku: *Shkolla të arsimit të orientuar*), w tym szkoły artystyczne, szkoły sportowe, szkoły języków obcych i szkoły zorientowane na inne obszary edukacji.

Zgodnie z definicją zawartą w Strategii Rozwoju Edukacji Przedszkolnej na lata 2014-2025 edukacja obejmuje trzy poziomy: wychowanie przedszkolne, kształcenie podstawowe (szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne) oraz szkolnictwo średnie; natomiast szkolnictwo zawodowe, zgodnie z Krajową Strategią Zatrudnienia i Umiejętności 2014-2020, funkcjonuje na trzech poziomach, oferując uczniom ogólne przygotowanie teoretyczne i praktyczne, a także zapewnia im kompetencje zawodowe i dalsze kształcenie:

1. Pierwszy poziom (półwykwalifikowani pracownicy, którzy mogą wejść na rynek pracy);
2. Poziom drugi (technicy, którzy również mogą wejść na rynek pracy);
3. Poziom trzeci (po którym istnieje możliwość kontynuowania studiów lub wejścia na rynek pracy).

1.3 Albańska służba edukacyjna

W dziedzinie edukacji przeduniwersyteckiej w gminie Lushnja głównym aktorem jest Regionalna Dyrekcja Edukacji (*po albańsku: Drejtoria Arsimore Rajonale – DAR*), która odpowiada za funkcjonowanie placówek oświatowych na szczeblu powiatowym. Regionalna Dyrekcja Edukacji realizuje Strategię Rozwoju Oświaty Przedszkolnej na lata 2021-2026, jednocześnie udostępniając narzędzia edukacyjne publicznym placówkom oświaty, według formuły „na ucznia”, a także wspiera samorząd w planowaniu, realizacji inwestycji w infrastrukturę oświatową, a także jej utrzymanie. Odgrywa również rolę w podnoszeniu jakości kształcenia przeduniwersyteckiego poprzez wyróżnianie pracowników publicznych placówek oświatowych oraz przyznawanie stypendiów wybranej liczbie uczniów, poprzez specjalny fundusz rocznego budżetu Ministerstwa Edukacji Narodowej, Sportu i Młodzieży.

Szkolnictwo zawodowe jest dziedziną bezpośrednio podległą Ministerstwu Gospodarki i Finansów, więc nie mieści się w prawnych funkcjach gmin. W Albanii kształcenie zawodowe (VET) zapewnia szkoła zawodowa.

1.4 Edukacja w czasie pandemii COVID-19 w albańskich szkołach

COVID-19, niebezpieczny i niewidzialny wróg, z którym borykał się i boryka się cały świat, przyniósł wiele negatywnych i dotkliwych konsekwencji w naszym życiu, wpływając na nas psychicznie, emocjonalnie i fizycznie. Edukacja, jak zaobserwowano w badaniu z 2022 roku, była jedną z dziedzin, w których COVID-19 miał ogromny negatywny wpływ, nie tylko w Albanii, ale na całym świecie. Jak stwierdziła większość nauczycieli w naszej Gminie, COVID-19 wpłynął negatywnie na proces nauczania.

W marcu 2020 nastąpił całkowity lockdown i wszystkie zajęcia zostały przeniesione na zajęcia on-line. Ministerstwo Edukacji, Sportu i Młodzieży jako najwyższy organ wykonawczy zarządzania oświatą przedszkolną opublikowało wytyczne dotyczące nauki w domu, które miały na celu

wskazanie nauczycielom kierunków rozwoju nauki w domu. Udostępniło również inne materiały i platformy do nauki online, szablony egzaminów do egzaminów ogólnokrajowych, samouczki wideo itp., aby wesprzeć nauczycieli w procesie nauczania. Organizując tego rodzaju proces dydaktyczny, mieli na celu utrzymanie zainteresowania uczniów treścią przedmiotu oraz ugruntowanie zdobytej dotychczas wiedzy. Filmy z nauczycielami różnych przedmiotów ze szkół podstawowych były również emitowane w ogólnopolskiej telewizji. We współpracy z Albańskim Radiem i Telewizją (ART) oraz kanałem telewizyjnym „RTSH School” powstały materiały, aby uczniowie mogli oglądać je w swoich domach, a w ten sposób docierać do szerokiego grona odbiorców, grupy docelowej, w tym do tych, którzy nie mają żadnego technologicznego urządzenia lub połączenia internetowego. Ministerstwo Edukacji stworzyło również specjalny kanał na „YouTube”, do przesyłania filmów dla tych uczniów, którzy mogli przegapić transmisję telewizyjną, a także do śledzenia i powtarzania tematów nauczania w dowolnym momencie. (https://www.youtube.com/channel/UC21Y6wkN3En_HKFDt4yWxMQ). Ponadto, zgodnie z tymi samymi danymi opublikowanymi w serwisie *Eurydice* Komisji Europejskiej, urządzenia cyfrowe zostały przekazane potrzebującym uczniom.

To doświadczenie w organizowaniu i prowadzeniu zajęć online było wyzwaniem dla nauczycieli, zwłaszcza tych starszych, którym brakowało doświadczenia z e-learningiem i wykorzystaniem technologii na swoich lekcjach. Jak stwierdziła większość nauczycieli, sytuacja była trudniejsza także na wsi, gdzie brakowało dostępu do Internetu oraz narzędzi technologicznych do organizowania i uczęszczania na zajęcia.

Sytuacja zmieniła się w sierpniu 2020 roku. Jednak chcąc zapewnić szkolnictwu przedszkolnemu środki bezpieczeństwa przed rozprzestrzenianiem się wirusa COVID-19 w trakcie roku szkolnego, Ministerstwo Edukacji, Sportu i Młodzieży oraz ASCAP opublikowały wytyczne. Zgodnie z nimi opracowano trzy główne scenariusze rozwoju procesu uczenia się możliwe do realizacji w zależności od:

- infrastruktury szkolnej;
- liczby uczniów w klasie;
- i rozprzestrzeniania się wirusa h.

Te trzy główne scenariusze obejmowały:

1. Nauczanie odbywałoby się w fizycznych środowiskach szkolnych, z zachowaniem dystansu fizycznego, gdyby sytuacja pandemii była stabilna, z zachowaniem protokołu Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej w sprawie higieny i dystansu fizycznego. Jeśli liczba była duża, skracali czas lekcji do 30 minut (z 45) oraz dzielili klasę na grupy lub podgrupy.
2. Odbyłaby się połączona lekcja w klasie i na odległość (tydzień w szkole i tydzień w domu), z zachowaniem wszelkich zasad higieny i dystansu fizycznego, na wypadek zaostrzenia sytuacji związanej z pandemią.
3. Gdyby sytuacja uległa znacznemu pogorszeniu, zastosowana zostałaby nauka z domu. Szkoła zaprojektowałaby szkolny harmonogram nauczania na odległość online za pomocą dedykowanej platformy.

Po zakończeniu roku szkolnego 2020-2021 albańskie Ministerstwo Edukacji, Sportu i Młodzieży przeprowadziło obserwację w celu rozpoznania osiągnięć uczniów w ciągu tego roku szkolnego oraz rozpoznania potrzeb i braków uczniów w każdym z przedmiotów. Po zebraniu i przeanalizowaniu wszystkich danych opracowano specjalny program obejmujący przedmioty i wiedzę, których uczniowie najbardziej potrzebowali wsparcia. W okresie od 1 września do 24 września 2021 roku zorganizowano dodatkowe lekcje, aby uczniowie mogli przyswoić wiedzę, której brakowało im w czasie pandemii, a także poszerzyć i utrwalić swoją wiedzę. Nowy rok akademicki rozpoczął się 27 września 2021 r. (*Eurydice, 2022*)

W gminie Lushnja od 2016 roku działa Centrum Rozwoju, które oferuje bezpłatne usługi dla młodzieży przez 6 dni w tygodniu (poniedziałek-sobota). Usługi są różne w zależności od potrzeb każdej osoby. Biorąc pod uwagę fakt, że dzieci ze specjalnymi potrzebami były grupą docelową najbardziej dotkniętą pandemią i izolacją, ponieważ nie mogły korzystać z codziennych usług w ośrodku, gmina Lushnja wdrożyła projekt mający na celu poprawę sytuacji dzieci jako budowanie zdolności różnych podmiotów w świadczeniu usług dzieciom ze specjalnymi potrzebami. Celem tego projektu było usprawnienie usług socjalnych oferowanych dzieciom ze specjalnymi potrzebami w wieku 3-16 lat w czasie pandemii COVID-19. Celem było również doskonalenie kompetencji personelu Centrum Rozwoju, Pracowników Socjalnych Wydziału Opieki Społecznej,

Administratorów Służby Społecznej w każdej Jednostce Administracyjnej, rodziców/opiekunów dzieci ze specjalnymi potrzebami, które uczęszczały do Centrum Rozwoju w Lushnja, jak również dzieci ze specjalnymi potrzebami w wieku 3 – 16 lat. Projekt miał na celu stworzenie możliwości umożliwienia dzieciom korzystania z niezbędnych usług w domu, które wcześniej otrzymywały w Ośrodku.

Relacja między nauczycielami-uczniami-rodzicami była istotna i miała szczególne znaczenie podczas całego procesu uczenia się w okresie izolacji i po jej zakończeniu. W okresie lockdownu i całkowitej izolacji, jak wspomniano powyżej, dzieci nie uczęszczały na żadne zajęcia ruchowe. Cały proces nauki odbywał się w domu. Niektórzy z nich śledzą zajęcia online, inni postępują zgodnie z instrukcjami grupy WhatsApp, a niektórzy oglądają filmy nadawane przez ogólnokrajową telewizję. Relacja między uczniami a ich nauczycielami pozostała istotna, jednak konieczne było jeszcze większe zaangażowanie rodziców w tę relację, a także w proces uczenia się ich dzieci, zwłaszcza w młodszym wieku.

Celem tego artykułu jest analiza doświadczeń Albanii w radzeniu sobie z pandemią lub podobnymi sytuacjami kryzysowymi poprzez przejście na kształcenie na odległość, z udziałem różnych aktorów i interesariuszy, takich jak: nauczyciele, uczniowie, rodzice, instytucje edukacyjne, organy publiczne itp.

2. Metodologia

W celu zebrania danych o tym, jak pandemia wpłynęła na proces uczenia się i nauczania w czasie izolacji COVID-19, a także przedstawienia rekomendacji dotyczących wsparcia, jakie instytucje publiczne, takie jak gminy, powinny udzielać, aby usprawnić te procesy w podobnych sytuacjach, w artykule wykorzystano dwie metody badawcze, w tym narzędzia, takie jak np. kwestionariusze ankietwywiadów.

Badanie to zostało przeprowadzone przez gminę Lushnja w Albanii z udziałem 250 nauczycieli, 557 uczniów i 362 rodziców. Dla każdej z grup przygotowano ankietę.

2.1 Kwestionariusz ankiety dla uczniów

Pierwszą grupą respondentów, do której chcieliśmy dotrzeć w celu zebrania danych do tego badania, byli uczniowie szkół podstawowych w gminie Lushnja. Ankieta zawiera łącznie trzynaście pytań. Zarówno pytania, jak i ich konstrukcja zostały dostosowane do wieku grupy docelowej. Rodzaj pytań obejmował: pytania z krótką odpowiedzią, pytania wielokrotnego wyboru, pola wyboru, pytania tak lub nie oraz tylko trzy pytania z długimi odpowiedziami. W oparciu o wiek grupy docelowej, zaleciliśmy im, aby poprosili rodziców i nauczycieli o pomoc w wypełnieniu kwestionariusza i doradziliśmy rodzicom i nauczycielom, aby również im pomogli. Grupy wiekowe obejmowały uczniów: 6-7 lat, 8-9 lat oraz 10-11 lat. Kwestionariusz został wystandaryzowany dla wszystkich ww. grup docelowych.

Aby dotrzeć do szerokiego grona uczniów zapisanych do różnych szkół podstawowych w gminie Lushnja, ankieta została utworzona za pomocą Formularzy Google. Został udostępniony online na oficjalnych kontach gminy Lushnja w mediach społecznościowych. Uczestnicy należeli do wszystkich instytucji edukacyjnych w gminie Lushnja.

2.2 Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli

Drugą grupą docelową, do której chcieliśmy dotrzeć w celu zebrania danych, byli nauczyciele szkół podstawowych w gminie Lushnja. Zawierał w sumie dziesięć pytań. Pytania do nauczycieli pozwoliły wyjaśnić sytuację procesu nauczania w czasie pandemii COVID-19, a także co można zrobić, aby ułatwić proces nauczania w przyszłości. Typ pytań to: pytania z krótką odpowiedzią, pytania wielokrotnego wyboru, pola wyboru, pytania tak/nie oraz pytania z długimi odpowiedziami. Kwestionariusz został wystandaryzowany dla wszystkich nauczycieli. Większość badanych nauczycieli pracuje w szkołach wiejskich.

Aby dotrzeć do szerokiego grona nauczycieli, ankieta została stworzona za pomocą Google Forms. Został udostępniony online na oficjalnych kontach gminy Lushnja w mediach

społecznościowych, a także bezpośrednio udostępniony nauczycielom przez Lokalne Biuro Edukacji Przeduniwersyteckiej w gminie Lushnja.

2.3 Kwestionariusz ankiety dla rodziców

Trzecią grupą objętą badaniem byli rodzice uczniów szkół. Ankieta zawierała łącznie dziesięć pytań. Pytania do rodziców dotyczyły tego, w jaki sposób wspomagali proces uczenia się swoich dzieci w domu w czasie pandemii i jak można ten proces ułatwić w podobnych sytuacjach. Rodzaj użytych pytań to: pytania z krótką odpowiedzią, pytania wielokrotnego wyboru, pola wyboru, pytania tak lub nie oraz pytania z długimi odpowiedziami. Większość rodziców mieszka w miastach.

Aby dotrzeć do szerokiego grona rodziców uczniów szkół podstawowych w gminie Lushnja, ankieta została stworzona za pomocą Formularzy Google. Został udostępniony online na oficjalnych kontach gminy Lushnja w mediach społecznościowych.

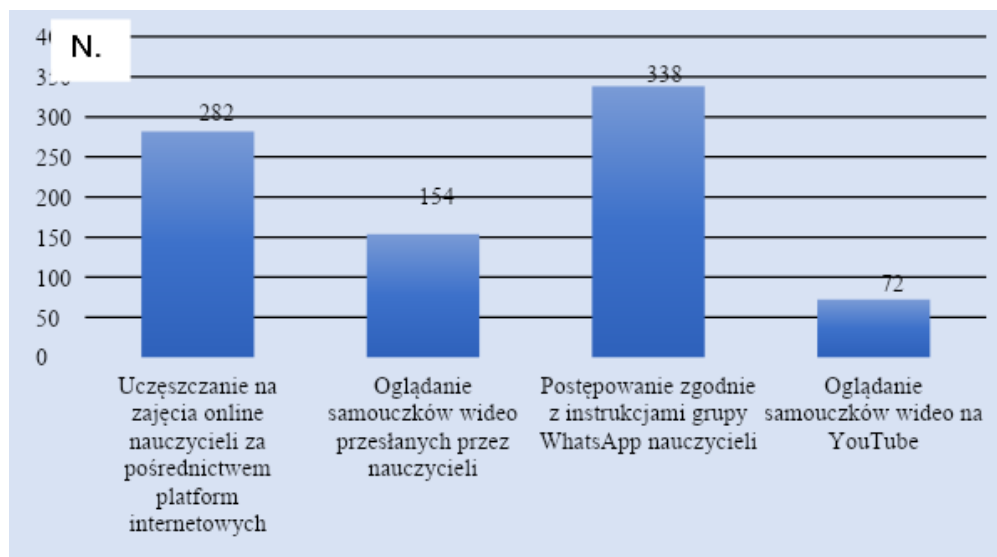
3. Wyniki

3.1 Uczniowie

Ankiety wypełniło łącznie 557 uczniów, z których większość mieszka w miastach (56,4%) i ma w domu dostęp do Internetu (91,4%). Jeśli chodzi o umiejętności technologiczne, większość ankietowanych określiła je jako średnie 68,9%, wysokie 26,9% i niskie 4,1%.

Większość uczniów uznała skutki pandemii za negatywne w procesie uczenia się, mimo że większość z nich odpowiedziała, że uczęszczała na zajęcia online, a dokładniej 75,2%.

Zaangażowanie uczniów w proces uczenia się w czasie pandemii, jak relacjonują, było możliwe dzięki: uczęszczaniu na zajęcia online nauczycieli za pośrednictwem platform internetowych, oglądaniu filmów instruktażowych przesłanych przez ich nauczycieli, wykonywaniu poleceń grupowych nauczycieli, WhatsApp oraz oglądaniu filmów na YouTube samouczki (Wykres 1).

Uwaga: N – liczba respondentów (uczniów)

Wykres 1. Aktywność dydaktyczno-wychowawcza uczniów w procesie uczenia się w czasie pandemii

W obliczu pandemii COVID-19 uczniowie uczestniczyli w zajęciach online organizowanych przez nauczycieli głównie za pomocą smartfonów, a następnie laptopów i tabletów. Z kolei studenci, którzy nie mogli uczęszczać na zajęcia online w czasie pandemii, odpowiedzieli, że głównym powodem, dla którego nie uczęszczą na zajęcia w czasie pandemii, było:

- brak połączenia z Internetem (53,7%)
- posiadanie więcej niż dwojga dzieci w rodzinie (36,6%)
- brak urządzeń technologicznych (22,6%).

Inne powody to:

- zakażenie wirusem,
- niemożność zrozumienia pojęć podczas zajęć online,
- słaby Internet,
- bycie jedynym uczniem uczęszczającym na zajęcia itp.

Uczniowie stwierdzili, że urządzenia technologiczne pomogły im w nauce i uczęszczaniu na zajęcia w czasie pandemii. Odpowiedzieli, że jednym z najbardziej użytecznych narzędzi wykorzystywanych przez ich nauczycieli, aby ułatwić im naukę, są filmy, które dla nich stworzyli. Anketowani zarekomendowali instytucjom publicznym i gminie zapewnienie bezpłatnego dostępu do Internetu w czasie pandemii i podobnych sytuacji oraz zapewnienie urządzeń technologicznych uczniom, pochodzącym z rodzin o niskich dochodach i mieszkającym na obszarach wiejskich.

3.2 Nauczyciele

W ankiecie wzięło udział 250 nauczycieli szkół podstawowych. 57,2% z nich stanowili nauczyciele uczący dzieci mieszkających na wsi, a 42,8% dzieci mieszkających w miastach. 33,2% z nich uważało się za osoby o wysokich umiejętnościach technologicznych, 66% o średnich umiejętnościach technologicznych, a tylko 0,8% z nich uważało swoje umiejętności technologiczne za niskie. Jeśli chodzi o wpływ pandemii COVID-19 na proces nauczania, większość z nich stwierdziła, że pandemia miała wpływ negatywny (87,2%), a niewielu uznało ją za pozytywny (12,8%).

Ci sami nauczyciele, którzy uczestniczyli w badaniu, zapytani o metody, jakie stosowali w nauczaniu w czasie pandemii, odpowiedzieli:

- 32% nauczycieli zorganizowało swoje zajęcia online za pomocą platform i aplikacji internetowych,
- 50,4% nauczycieli wysłało uczniom instrukcje grupowe WhatsApp,
- 17,6% nauczycieli przesłało uczniom samouczki wideo.

W obliczu izolacji Covid-19 50,4% nauczycieli wysłało uczniom instrukcje grupowe WhatsApp, 32% z nich organizuje zajęcia online za pośrednictwem platform i aplikacji internetowych, a 17,6% z nich wysłało swoim uczniom samouczki wideo.

Poza platformami i aplikacjami internetowymi, takimi jak Zoom, WhatsApp, Messenger itp., inne metody wykorzystywane w procesie nauczania w czasie pandemii zgłaszane przez nauczycieli to: projekty, połączenie WhatsApp, samouczki wideo i grupy online, wysyłanie filmów nadawanych przez Ministerstwo Edukacji, Sportu i Młodzieży w szkole RTSH. Niektórzy nauczyciele posunęli się jeszcze dalej, komunikując się telefonicznie z każdym uczniem lub jego rodzicami, udzielając im instrukcji dotyczących lekcji.

Mimo że nauczyciele starali się nadal organizować zajęcia on-line różnymi metodami i środkami, stwierdzili, że nie wszyscy uczniowie uczęszczali na zajęcia. Konkretnie, 42% uczniów uczęszczało na zajęcia online, a 58% z nich nie uczęszczało na zajęcia online.

Próbując odpowiedzieć na pytanie, dlaczego uczniowie nie uczestniczyli w zajęciach online organizowanych przez ich nauczycieli, nauczyciele odpowiedzieli na następujące powody:

- z powodu braku łącza internetowego (35,2%),
- z powodu braku urządzeń technologicznych (42,8%),
- z powodu posiadania więcej niż 2 (dwojga) dzieci w rodzinie (22%).

Inne powody to: choroba, małe zainteresowanie, mieszkanie na wsi z małym dostępem do Internetu, brak chęci do nauki, niskie dochody, zbyt młody wiek lub wszystkie z wyżej wymienionych powodów.

Niektóre z narzędzi wykorzystywanych przez nauczycieli w celu usprawnienia procesu nauczania w czasie pandemii to:

- Samouczki wideo,
- Powiększenie,
- klasa Google,
- Formularze Google,
- BookWidgety itp.

Nauczyciele spędzili również kilka minut na burzy mózgów lub ćwiczeniach rozgrzewkowych, aby zachęcić uczniów do rozmowy, dyskusji i wyrażenia swoich uczuć i doświadczeń związanych z sytuacją związaną z pandemią.

Niektóre zalecenia nauczycieli dotyczące tego, co gmina lub lokalne instytucje publiczne mogą zrobić w celu poprawy i ułatwienia procesu nauczania, są następujące:

- dostarczenie urządzeń technologicznych, takich jak laptopy, projektory wideo, tablice inteligentne itp.
- zapewnienie materiałów dydaktycznych,
- łącze internetowe w szkołach,
- zapewnienie urządzeń technologicznych i pokrycie wydatków na Internet,

ze szczególnym uwzględnieniem uczniów pochodzących z rodzin o niskich dochodach lub mieszkających na obszarach wiejskich.

3.3 Rodzice

W badaniu wzięło udział 362 rodziców uczniów szkół podstawowych, z czego: 230 (63,5%) respondentów mieszkało w mieście, a 132 (36,5%) na wsi. Większość z nich twierdziła, że skutki pandemii dla procesu uczenia się ich dzieci są negatywne. Większość rodziców ma 2 lub 3 dzieci (odpowiednio 58,3% i 25,4%).

Większość rodziców odpowiedziała, że najczęściej używanym urządzeniem technologicznym w procesie uczenia się ich dzieci w domu były smartfony (86,3%), następnie laptopy (13%), tablety (8,6%) i komputery (5,5%). Prawie 90% respondentów stwierdziło brak połączenia z Internetem w domu, co wskazuje na problemy z dostępem dzieci do nauki zdalnej.

95% rodziców pomagało swoim dzieciom w nauce w domu w okresie izolacji COVID-19, a 81,5% ankietowanych stwierdziło, że ich dzieci nie uczęszczały na zajęcia online organizowane przez nauczycieli. Przyczynami nieuczestniczenia dzieci w zajęciach online były:

- brak Internetu (38,4%),
- brak urządzeń technologicznych (22,7%),
- posiadanie więcej niż dwojga dzieci w rodzinie (24%).

Inne powody to: problemy z połączeniem internetowym, jakość urządzeń, uczęszczanie na więcej niż jedną lekcję, rodzic będący nauczycielem i nie mający wystarczająco dużo czasu, aby pomóc własnym dzieciom, konieczność pracy rodzica w czasie, gdy dziecko miało uczęszczać na zajęcia online, bycia rodzicem, zarażenia się wirusem dziecka lub bliskich itp. Rodzice twierdzą również, że dzieci stają się agresywne w konieczności uczęszczenia na zajęcia online.

Rodzice starali się ułatwić dzieciom proces uczenia się, tworząc kreatywne gry i quizy, aby wzmocnić naukę nowych pojęć, pokazując im samouczki wideo i korzystając z dodatkowych podręczników. Niektórzy rodzice korzystali nawet z tablic w domu, a inni zatrudniali prywatnych nauczycieli dla swoich dzieci.

Rodzice zwracają się do gmin i innych lokalnych instytucji publicznych o:

- dostarczenie urządzenia technologiczne rodzinom o niskich dochodach,
- umożliwienie dostępu do Internetu lub tańszych pakietów internetowych dla rodzin o niskich dochodach,
- stworzenie platformy internetowej ułatwiającej naukę,
- stworzenie wirtualnych klas dla kontynuacji procesu uczenia się w podobnych sytuacjach, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin mieszkających na obszarach wiejskich.

4. Praktyczne rekomendacje

Cały artykuł dostarczył danych o sytuacji związanej z pandemią, o tym, jak wpłynęła ona na proces nauczania i uczenia się oraz jakie rozwiązania zastosowano nie będąc przygotowanym na taką sytuację. W artykule przedstawiono również i przeanalizowano dane dostarczone przez trzech kluczowych aktorów procesu nauczania i uczenia się: uczniów, nauczycieli i rodziców. Ten podrozdział ma na celu przedstawienie pewnych rozwiązań i zaleceń dotyczących tego, w jaki sposób organy publiczne i rząd mogą ułatwić proces uczenia się i nauczania podczas pandemii lub podobnej sytuacji nadzwyczajnej.

Niektóre z rozwiązań dostarczonych przez dane dostarczone przez trzy różne grupy respondentów obejmują:

- dostarczanie urządzeń technologicznych, takich jak laptopy, projektory wideo, inteligentne tablice i inny odpowiedni sprzęt technologiczny, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin o niskich dochodach i osób mieszkających na obszarach wiejskich;
- zapewnienie materiałów dydaktycznych,
- połączenie internetowe w szkołach i tańsze pakiety internetowe dla rodzin o niskich dochodach,
- stworzenie platform internetowych ułatwiających proces uczenia się i nauczania zarówno uczniom, jak i nauczycielom, a także rodzicom pomagającym dzieciom w domu.

Dobry model, który może być powielany jako najlepsza praktyka przez inne organy publiczne, instytucje edukacyjne oraz innych interesariuszy i podmioty na poziomie lokalnym, krajowym i międzynarodowym, jak miało to miejsce w przypadku projektu DREAM, zawiera zalecenia dotyczące sposobów ułatwienia procesu uczenia się i procesu dydaktycznego obejmują:

- udostępnianie nauczycielom wideo instruktażowych sposobów korzystania z narzędzi i urządzeń technologicznych,
- dostarczanie planów lekcji służących jako wytyczne w nauczaniu online;
- udostępnianie lekcji wideo do wykorzystania w domu przez dzieci i rodziców,
- stworzenie dedykowanych przestrzeni z odpowiednimi urządzeniami technologicznymi i łączem internetowym dla dzieci w celu uzyskania dostępu do wszystkich niezbędnych informacji podczas nauki online, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci z rodzin o niskich dochodach i dzieci mieszkających na obszarach wiejskich.

5. Podziękowanie

Chcielibyśmy podziękować wszystkim uczniom, nauczycielom i studentom za przekazanie opinii na temat przedmiotu badań w ramach niniejszego artykułu oraz każdemu, kto wniósł do niego swój cenny wkład.

6. Bibliografia

LIGJ Nr. 139/2015 PËR VETËQEVERISJEN VENDORE, 31 December 2015.

INSTAT, 2022. *Popullsia e Shqipërisë, 1 Janar 2022*. Retrieved by:

<https://www.instat.gov.al/al/temat/treguesit-demografik%C3%AB-dhe-social%C3%AB/popullsia/publikimet/2022/popullsia-e-shqip%C3%ABris%C3%AB-1-janar-2022/>

Republic of Albania, Council of ministers. 2022. *Pozita Gjeografike*. Retrieved by:

<http://arkiva.km.gov.al/?fq=brenda&r=&gj=gj2&kid=54>

ERYCIDE, 2019. *Key Features of the Education System*. Retrieved by:

<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/albania/overview>

Ministry of Education, Sports and Youth (2020). Updated guide, for learning at home, due to the situation caused by the spread of covid-19. 4-6.

Ministry of Education, Sports and Youth (Tiranë, 30.03.2020). *UDHËZUES I PËRDITËSUAR PËR MËSIMIN NË KUSHTET E SHTËPISË, PËR SHKAK TË SITUATËS SË KRIJUAR NGA PËRHAPJA E COVID-19*. 3-11. Retrieved by:

<https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2020/03/Udhezuesi-i-perditesuar.pdf>